

2
ROČNÍK 12

27. září 2002

V ČÍSLE:

Optická konference • Noví doktoři a docenti • Ze zasedání AS UP • XX. neonatologické dny • Děti ze zkumavky /I/ • Oral history: každodennost v průběhu dějin • Diskuse, názory, ohlasy • Četba na pokračování

O stavu a výhledech vysokého školství diskutovali rektori vysokých škol s ministryni školství, mládeže a tělovýchovy JUDr. P. Buzkovou a jejím náměstkem pro vědu a vysoké školství doc. J. Průšou, CSc., na rádném, již 66. zasedání České konference rektorů. Místem dvou denního jednání byla tentokrát Univerzita Palackého.

-red-, foto -tj- ▶

Psychologické dny v Olomouci

■ Ve dnech 12. až 14. 9. 2002 proběhla na FF UP tradiční konference s názvem *Psychologické dny Olomouc 2002*. Tradice tohoto psychologického setkání se odvíjí ze šedesátých let a již od sedmdesátých let se ustálilo místo konference v Olomouci. V posledním desetiletí se po rozdělení federace Čeští a slovenští psychologové setkávají v lýchých letech na Slovensku a v sudých v Olomouci. Téma letošní konference bylo „Kořeny a vykořenění“.

Ve čtvrtek 12. 9. zahájili *Psychologické dny* doc. Řehan za spolupřítomnosti FF UP, dr. Šturma, předseda Českomoravské psychologické společnosti a dr. Schuller, předseda Slovenské psychologické společnosti.

Dokončení na str. 2

Vyhlášení řízení o návrhu na jmenování rektorem UP

■ Akademický senát Univerzity Palackého v Olomouci na svém zasedání dne 18. září 2002 vyhlásil v souladu s článkem 38 odst. 1 a 2 Volebního a jednacího řádu AS UP řízení o návrhu na jmenování rektorem UP.

Pro účely řízení o návrhu na jmenování rektorem UP zvolil AS UP ze svých členů komisi ve složení: doc. L. Ludíková, CSc., předsedkyně (PdF), JUDr. Ing. F. Dienstbier (PF) a J. Strojil (LF).

Podle Volebního a jednacího řádu AS UP, článek 38, odst. 3, má právo podat návrh na kandidáta na funkci rektora UP každý člen nebo skupina členů akademické obce UP. Návrh musí být podán AS UP písemně **do 18. 10. 2002** (sekretariát AS UP na RUP).

Představení kandidátů na funkci rektora UP se bude konat dne **23. 10. 2002** ve 13 hodin v aule Právnické fakulty UP.

Volba kandidáta na funkci rektora UP se uskuteční dne **6. 11. 2002** na zasedání Akademického senátu Univerzity Palackého v Olomouci.

-asup-

V Olomouci jednali představitelé vysokých škol

■ V reprezentativním duchu proběhlo podle slov prof. I. Wilhelma, předsedy ČKR, 66. zasedání České konference rektorů. Hostitelkou byla tentokrát Univerzita Palackého. Rektori se poprvé při svém jednání sešli s novou ministryni školství, mládeže a tělovýchovy ČR JUDr. P. Buzkovou, která se tak seznámila s jednotlivými názory. Předseda ČKR prof. I. Wilhelm uvedl, že další spolupráce má dobrou perspektivu.

V průběhu jednání rektori hovořili také o nové, více motivující metodice rozdělování financí vysokým školám. Upozorňovali na potíže, ke kterým by mohlo dojít při zavádění zákona 130/2002 Sb. „o podpoře výzkumu a vývoje“. Vinou tohoto zákona by totiž mohlo dojít ke zrušení některých již existujících projektů. Zákon, který již začal platit v polovině letošního roku, mj. také hrozí tím, že zvýhodní technické projekty, protože nepodporuje, jak už ostatně z jeho názvu vyplývá, uměleckou činnost. V souvislosti s tím ale rektori poznamenali, že se zatím jedná o obavu a že se budou hledat cesty, jak tento problém vyřešit – jednou

z nich by mohlo být vytvoření nové legislativy o podpoře uměleckých činností. Neméně důležitá byla ta část jednání, jež byla věnována evaluaci vysokých škol v rámci České republiky. O evaluaci se hovoří ve smyslu postupného procesu, při němž se začne zdůrazňovat kvalita vysokých škol. Výsledky hodnocení kvality studia by se pak měly promítnout do kritérií pro financování, čímž se změní celý systém finančních dotací.

Budoucí ekonomická situace je zatím neurčitá, protože návrh rozpočtu MŠMT na rok 2003 je zatím odložen. Pokud se ale bude vycházet z dřívějších materiálů, mělo by dojít k navýšení kapitoly pro vysoké školy. Základní příslib totiž zněl, že normativ na jednoho studenta by měl být posílen o míru inflace.

Nejbližší rádné zasedání ČKR by mělo proběhnout 12. 12. 2002 ve Zlíně.

Další informace jsou k dispozici na internetové adrese www.rektori.cz.

-map-

Kapacita vysokoškolských kolejí vzroste na pět tisíc lůžek

■ Stalo se pravidlem, že období letních prázdnin využívá Správa kolejí a menz UP k obnově ubytovacích a stravovacích kapacit. Bylo tomu tak i letos.

V Neředíně se dokončuje rekonstrukce dalšího bloku kolejí, který bude zřejmě zprovozněn začátkem října. Jednolůžkové a dvouložkové pokoje vybavené vlastním sociálním zařízením, kuchyňským koutem, lednicemi, telefony a přípojkou na internet poskytnou ubytování dalším 350 studentům. Součástí koleje je osm garsoniér a čtyři apartmány pro ubytování zahraničních lektorů. Na tuto rekonstrukci získala univerzita osmdesátimilionovou státní dotaci. Po zprovoznění nového kolejního bloku bude mít Správa kolejí a menz UP k dispozici asi 5000 lůžek, což znamená, že bude čtvrtým největším kolejním zařízením v České republice. Předpokládá se, že v lednu bude dokončena rekonstrukce posledního neředínského bloku se 180 lůžky.

Bohužel se ani letos nepodaří vyhovět všem zájemcům o ubytování. Podle slov ředitelky Správy kolejí a menz UP Ing. B. Pirklové nebylo k zahájení školního roku vyhověno asi 1100 žádostem studentů o ubytování.

Kromě rekonstrukce neředínského koleje probíhají letos další rozsáhlé opravy na stávajících kolejích. Nejrozsáhlejší úpravy budou provedeny na koleji gen. Svobody, kde na bloku A probíhá rekonstrukce sociálního zařízení a výměna nábytku a na bloku B obnova studentských pokojů (výměna podlahových krytin, odstranění původních tapet, nové omítky a částečná obměna inventáře). Na kolejích 17. listopadu a Šmeralova proběhla rekonstrukce čtyř osobních výtahů. Na kolejích 17. listopadu vzroste po provedených úpravách ubytovací kapacita o dalších 10 pokojů. Celková

Dokončení na str. 4

Vyhlášení volby kandidáta na funkci děkana Fakulty tělesné kultury UP

Akademický senát FTK UP na svém zasedání dne **18. 9. 2002** schválil volební komisi pro volbu kandidáta na funkci děkana FTK UP ve složení: RNDr. M. Přidalová, Ph.D., Mgr. R. Šlachta, Ph.D., a Mgr. E. Trošoková.

Volební komise AS FTK UP podle článku 5 Statutu FTK UP vyhlásila dne **18. 9. 2002 volbu kandidáta na funkci děkana FTK UP** na další funkční období.

Návrh kandidáta na funkci děkana může podat každý člen nebo skupina členů akademické obce FTK UP volební komisi AS FTK UP **pisemně do jednoho měsíce od vyhlášení volby, tj. do 18. 10. 2002.**

Ve středu **30. 10. 2002 ve 13 hod.** bude svoláno **shromáždění akademické obce FTK UP**, kde se navrhne kandidáti na funkci děkana, kteří souhlasili se svou kandidaturou, představí akademické obci FTK UP se svým programem.

Dne **13. 11. 2002 (15.30 hod.)** proběhne na zasedání AS FTK UP **volba děkana FTK UP.**

AS FTK UP

Vyhlášení voleb do Akademického senátu CMTF UP

Na základě usnesení z 17. 4. 2002 vyhláší Akademický senát (AS) CMTF volby do nového AS CMTF na dny **14. 11. 2002** od 9 do 16 hod. pro posluchače prezenčního studia a **16. 11. 2002** od 9 do 14 hod. pro posluchače kombinovaného studia.

Jestliže se nezúčastní voleb podle § 26 odst. 1 zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách nejméně 30 % členů akademické obce fakulty, budou se volby opakovat dne 21. 11. 2002 pro posluchače prezenčního studia a dne 23. 11. 2002 pro posluchače kombinovaného studia.

Členové akademické obce mohou navrhnout kandidáty do AS CMTF z řad členů akademické obce CMTF do **30. 10. 2002**. Písemné návrhy doručí předsedovi AS CMTF doc. R. Smahelovi, Th.D., současně s prohlášením kandidátů, že s kandidaturou souhlasí.

Volí se 12 členů, 8 členů z řad pedagogických a vědeckých pracovníků, 4 z řad studentů.

Kandidátní listina bude zveřejněna do **5. 11. 2002** na vývěsní tabuli. Volební místnost bude oznámena současně se zveřejněním kandidátní listiny.

Vyzýváme všechny členy akademické obce, aby se voleb zúčastnili, a tak umožnili zvolit nový senát již v prvním kole.

-cmtf-

Evropské dokumentační středisko: změna otevírací doby

Evropské dokumentační středisko, které sídlí na Právnické fakultě UP, upozorňuje na změnu otevírací doby od 23. 9. 2002:

Po: 13–15 hod.

Út: 10–12 hod.; 13–15 hod.

Št: 10–12 hod.; 13–17 hod.

Čt: 10–12 hod.; 13–15 hod.

Kontakt: Bc. L. Kostrhoňová, kostrhol@pfnw.upol.cz, tel.: 58 563 7683.

-red-

ČČK vyhlásil sbírku ke zmírnění následků povodní

Ke zmírnění následků povodní v Čechách a na jihu Moravy vyhlásil Český červený kříž sbírku na Fond Humanity ČČK. Finanční prostředky je možné zasílat na účet u KB Praha 1: číslo účtu 0030-7334-011/0100, VS 300, případně složit i v hotovosti na Úřadě OS ČČK Olomouc, Sokolská 32.

Předem děkujeme za jakoukoli částku.

Za ČČK Dr. M. Jukl

XIII. polsko-česko-slovenská optická konference

■ Každé dva roky dochází k vzájemnému setkání odborníků optické obce Česka, Slovenska a Polska, aby si vyměnili zkušenosti a referovali o svých nových poznatcích. Stejně tomu bylo i tento rok, kdy se 9. – 13. 9. konala *Polsko-česko-slovenská optická konference*. Její již XIII. ročník hostila tentokrát polská strana (Institut fyziky Technické univerzity ve Vratislavi) v příjemném prostředí mezinárodního konferenčního centra v malé vesnici Krzyżowa (www.krzyzowa.org.pl).

▲ Na olomouckém Horním náměstí se v rámci třetího ročníku festivalu pouličních a kočovných scén („Divadlo nebylo vždy kamenné“) představilo v pátek 6. 9. také *rotterdamské divadlo Maatwerk mentálně postižených herců s představením Lichtpulver (Světelný prach)*. Turné tohoto ojedinělého profesionálního souboru po střední Evropě bylo organizováno ve spolupráci s Katedrou speciální pedagogiky PdF UP. Další informace přineseme v některém příštím čísle Žurnálu UP.

-red-, foto -mav-

Psychologické dny v Olomouci

Následoval plenární program, ve kterém byla přednesena profilová sdělení. Doc. Diamant, významný český neuropsycholog, který emigroval v roce 1968 do Holandska, hovořil o emigraci a identitě, italský psycholog dr. Biondi o dětech emigrantů a uprchlíků, jejich vývoji, zdraví a kvalitě života, dr. Klímová ze zkušenosti holocaustu uvažovala o psychice po zániku kultury, doc. Ričan hledal odpověď na otázku, co se stalo s duchovními kořeny Evropy. Jubilující osmdesátník prof. Matějček uvažoval o tom, co nás chrání před zlým osudem, dr. Heller o kořenech a vykořenění a doc. Macek o tématu osobní identity. Ve večerních hodinách se uskutečnilo diskusní setkání s prof. Matějčkem.

V následujících dvou dnech probíhala jednání ve specializovaných sekcích, kterých bylo celkem dvanact, nepočítáme-li sekci posterovou. Z hlavních témat můžeme namátkou jmenovat alespoň duchovní péči v lůžkových zařízeních, rodinu jako zdroj zakorenění, problematiku transgenders, psychodiagnostiku, zkušenosti emigrace, reemigrace a exilu, minority a regiony či integraci a segregaci dětí se speciálními potřebami ve školství. V těchto sekcích odeznělo celkem 117 sdělení, v posterové sekci bylo k dispozici 30 témat. Bohatost i kvalita přednesených či vyvěšených sdělení velmi dobře dokumentovaly současný stav psychologického bádání a praxe. Současná česká i slovenská psychologie se již dlouho nespokojuje s tradičními tématy, ale snaží se hledat psychologické souvislosti, interpretace či možnosti účinné intervence v širokém spektru problémů současného světa.

Tradice setkání optické komunity ve středoevropském regionu začala již v roce 1972 na Rusavě. Za zmínku stojí, že na zrodu této myšlenky se také podíleli významní profesori olomoucké univerzity E. Keprt a B. Havelka. Od té doby se pravidelně každé dva roky (s určitou přestávkou po přelomovém roce 1989) střídá pořadatelství mezi polskou, českou a slovenskou stranou.

Univerzitu Palackého reprezentovala na letošním setkání početná skupina odborníků sestávající z členů projektu Výzkumného centra pro optiku, Společné laboratoře optiky UP a Fyzikálního ústavu AV ČR, Katedry optiky a také Katedry experimentální fyziky PdF UP, mezi jinými například profesori J. Peřina, J. Pospíšil, M. Kopriva a docenti M. Hrabovský a Z. Hradil.

Konference byla zahájena uvítacím ceremoniálem, během něhož bylo vzpomenu zakladatele této konference. Svůj proslav pronesl i poslední žijící spoluzakladatel prof. M. Gaj (Polsko).

Program konference sestával z plenárních zasedání (zvané referáty) a z jednání v odborných sekcích. Nedílnou součástí byla též prezentace posterů. Výštností těchto zasedání je konferenční jazyk. Díky jazykové příbuznosti pořadatelských stran bylo možné bez problému komunikovat česky, slovensky a polsky. Samozřejmostí byla též i angličtina, považovaná za jazyk světové optické obce. Jelikož konferenčních příspěvků byl hojný počet, přednášky, rozdělené do tematicky ohraničených sekcí, se konaly vždy ve dvou konferenčních sálech vybavených potřebnou prezentační technikou a byly ukončeny bohatou odbornou diskusí. Je důležité poznamenat, že mezi účastníky byli i studenti doktorských studijních programů, kteří tak mohli aktivně prezentovat výsledky své odborné práce na mezinárodním vědeckém poli.

I když počasí spíše nabádalo k letním aktivitám, nezabránilo odborníkům aktivně se účastnit jednotlivých zajímavých prezentací.

Lze konstatovat, že konference se po všech stránkách vydařila. Byla prokázána její vysoká odbornost a důležitost. Je potěšitelné, že o ni projevil velký zájem mladá, nastupující generace.

P. Šmíd, P. Horváth

Dokončení ze str. 1

Mírně překvapeně a vysoce uznalé hodnocení přínosnosti témat psychologické konference z úst zahraničních účastníků jsou potvrzením kvality sestaveného programu.

Součástí nabídky byla prezentace vydavatelů psychologické literatury a výrobců psychodiagnostických metod.

Olomouckých psychologických dnů 2002 se zúčastnilo na čtyři sta psychologů z České republiky, Slovenské republiky, Polska, Slovinska, Itálie a Holandska, kteří vedle odborného programu našli i několik chvil na poznávání našeho krásného a starobylého města. Opakované zaznělo i konstatování o ideálním spojení tradičního a starobylého města přiměřené velikosti a univerzity s více než čtyřsetletou historií.

Konference se vydařila a účastníci odjžděli velmi spokojeni jak s odborným, tak společenským programem. Na tomto výsledku mají zásluhu pracovníci Katedry psychologie FF UP, jmenovitě dr. Sobotková, která je členkou rady ČMPSP, dále studenti psychologie, kteří pomáhali při registraci i dalších organizačních pracích. Zvláštní poděkování za dlouhodobou přípravu a vlastní organizaci patří týmu Konferenčního servisu UP, jmenovitě Ing. J. Pourovi, J. Hýbnerové a dalším, ale i V. Chrystomidisové z IC. Ozvučení, projece zpětnými projekty či diaprojektory i další technické zázemí bezchybně zajišťoval tým KVT FF, vedený Ing. Axmanem. S dobrým počitem tedy můžeme zavítit pomyslné složky s nadpisem *Olomoucké psychologické dny 2002* a pomalu začít nadepisovat složky nové – *Olomoucké psychologické dny 2004*.

Doc. V. Řehan, děkan FF

Noví doktoři a docenti

■ V aule Filozofické fakulty UP proběhly 19. 9. 2002 slavnostní akty promoce absolventů doktorských studijních programů Cyrilometodějské teologické fakulty, Lékařské fakulty, Filozofické fakulty, Pedagogické fakulty, Fakulty tělesné kultury a předání jmenovacích dekretů docentům, kteří se habilitovali na Cyrilometodějské teologické fakultě, Lékařské fakultě a Pedagogické fakultě.

Promování byli tito absolventi doktorských studijních programů (v závorce uvedeny obor a fakulta): **Dr. Ing. Eduard Krumpolc, CSc., Th.D.**, (systematická teologie a křesťanská filozofie, CMTF), **MUDr. Marie Belejová, Ph.D.** (lékařská farmakologie, LF), **Mgr. Ilona Komzáková, Ph.D.** (lékařská farmakologie, LF), **Mgr. Vladimír Kryštof, Ph.D.** (lékařská biologie, LF), **MUDr. Dan Marek, Ph.D.** (vnitřní nemoci, LF), **Ing. Richard Pospíšil, Ph.D.** (politologie, FF), **MUDr. Dagmar Pospíšilová, Ph.D.** (pediatrie, LF), **MUDr. Jitka Potrbná, Ph.D.** (psychiatrie, LF), **Mgr. Luděk Slavík, Ph.D.** (lékařská biologie, LF), **Mgr. Jaroslav Volf, Ph.D.** (hygienu, preventivní lékařství a epidemiologie, LF), **RNDr. Radek Vrtěl, Ph.D.** (lékařská genetika, LF), **MUDr. Tomáš Zábranský, Ph.D.** (hygienu, preventivní lékařství a epidemiologie, LF), **PhDr. Olga Badalíková, Ph.D.** (teorie a dějiny výtvarných umění, FF), **Mgr. Ivana Bartíková, Ph.D.** (románské jazyky, FF), **Mgr. Šárka Bubíková, Ph.D.** (anglická a americká literatura, FF), **Mgr. Pavel Hobza, Ph.D.** (filozofie, FF), **Alexandra Hubáčková, Ph.D.** (anglická a americká literatura, FF), **Mgr. Tomáš Jarmara, Ph.D.** (pedagogika, PdF), **Mgr. Jiří Kozina, Ph.D.** (teorie a dějiny hudby, FF), **Ing. Jaroslava Kubátová, Ph.D.** (politologie, FF), **PhDr. Michal Miovský, Ph.D.** (klinická psychologie, FF), **Mgr. Martin Navrátil, Ph.D.** (filozofie, FF), **PhDr. Dana Štěrbová, Ph.D.** (klinická psychologie, FF), **Mgr. Karel Štrobl, Ph.D.** (české a slovenské dějiny, FF), **Mgr. Jana Vrajiová, Ph.D.** (česká literatura, FF), **Mgr. Michaela Prášilová, Ph.D.** (pedagogika, PdF), **PhDr. Hana Spáčilová, Ph.D.** (pedagogika, PdF), **Mgr. Alena Vavrdová, Ph.D.** (pedagogika, PdF), **Mgr. Jana Vašíčková, Ph.D.** (kintropologie, FTK).

Dekrety převzali tito noví docenti (v závorce je uveden obor): **doc. ThDr. Jiří Skoblík** (teologie), **doc. MUDr. Vladimír Pidrman, Ph.D.** (psychiatrie), **doc. PhDr. Helena Grecmanová, Ph.D.** (pedagogika), **doc. PhDr. Helena Kolibová, CSc.** (pedagogika).

Ve stejný den, ale o hodinu později, byli slavnostně promováni tito absolventi doktorských studijních programů Přírodovědecké fakulty UP (v závorce je uveden obor): **Mgr. Robert Bajgar, Ph.D.** (biofyzika),

Mgr. Ivana Doležalová, Ph.D. (botanika), **Mgr. Radim Filip, Ph.D.** (optika a optoelektronika), **Mgr. David Friedecký, Ph.D.** (analytická chemie), **Mgr. Petr Galuszka, Ph.D.** (botanika), **Mgr. Jaromíra Hodorčková, Ph.D.** (botanika), **RNDr. Zbyněk Hradílek, Ph.D.** (botanika), **Mgr. Jan Hrbáč, Ph.D.** (fyzikální chemie), **Mgr. Libor Jüttner, Ph.D.** (matematická analýza), **Mgr. Roman Kouřil, Ph.D.** (biofyzika), **Mgr. Irena Kurasová, Ph.D.** (biofyzika), **Mgr. René Lenobel, Ph.D.** (analytická chemie), **Ing. David Milde, Ph.D.** (analytická chemie), **RNDr. Vladan Ondřej, Ph.D.** (botanika), **Mgr. Karel Pastor, Ph.D.** (matematická analýza), **Mgr. Vítězslav Plásek, Ph.D.** (botanika), **RNDr. Hynek Sekanina, Ph.D.** (obecná fyzika a matematická fyzika), **Mgr. Jan Ševčík, Ph.D.** (přibližné a numerické metody), **Mgr. Otmar Urban, Ph.D.** (biofyzika), **Mgr. Miroslav Vařecha, Ph.D.** (biofyzika).

-red-, foto -tj-

Ze zasedání Akademického senátu UP

■ Hlavním bodem zasedání Akademického senátu UP, který se sešel 18. 9. 2002, byla příprava řízení o návrhu na jmenování rektorem UP. Po projednání návrhů na počet členů komise se senátoři dohodli na harmonogramu voleb a rozhodli, že komise AS UP pro řízení o návrhu na jmenování rektorem UP bude tříčlenná (viz str. 1).

V rámci ekonomické rubriky byly projednány přehled investiční činnosti UP v roce 2001 a předpoklady dalších jednání o dispozicích s nemovitým majetkem UP.

V další části jednání schválil AS UP navrženou změnu přílohy č. 2 Statutu UP – Seznam akreditovaných studijních programů na UP.

Předseda senátu informoval o dopisu předsedy Rady vysokých škol (RVŠ), ve kterém žádá, aby AS UP delegoval ve lhůtě do 11. 11. 2002 zástupce UP a fakult do RVŠ pro funkční období 2003–2005. Na základě tohoto dopisu požádal předseda senátu, aby na příštím zasedání, tj. 6. 11. 2002, navrhl jednoho delegáta do sněmu a jednoho delegáta do předsednictva RVŠ (materiály RVŠ jsou k dispozici na internetových adresách <http://www.radavs.cz> a <http://www.skrvs.cz>).

Na funkční období 2003–2005 AS UP schválil jako delegáta do Studentské komory RVŠ M. Kohajdu (student PF) a jako náhradníka delegáta M. Bučka (student LF).

Předpokládaný termín příštího zasedání AS UP, na kterém by měla proběhnout volba rektora UP na další funkční období, je 6. 11. 2002 ve 13 hod.

-red-

Stručně

Kolegium rektorky UP, které se poprvé v tomto akademickém roce sešlo 18. 9. 2002, projednalo průběh letošního přijímacího řízení, informace o investičních aktivitách (opravy, rekonstrukce), informace o jednání České konference rektorů aj.

***

V malé posluchárně Teoretických ústavů LF UP přednášel významný německý patolog prof. U. Pfeifer o systému studia na lékařských fakultách v Německu a o struktuře ústavů patologie.

-red-

Čestné uznání rektora UP autorům vědeckých monografií

Ve snaze zvýšit prestiž vědecké práce na UP uděluje rektorka UP každým rokem Čestné uznání autorům vědeckých monografií, a to autorům z řad zaměstnanců UP. Výslovně jsou vyloučeny pro udělení Čestného uznání a) publikace populárně vědecké, b) učební texty a učebnice. O zařazení předložených publikací do kategorie „vědecké monografie“ rozhodne grémiem složené z proděkanů pro vědeckobadatelskou činnost všech fakult UP a prorektora pro vědeckobadatelskou činnost.

O udělení Čestného uznání může požádat každý zaměstnanec UP a to tak, že zašle monografii, jejímž je autorem (nebo na níž se autorsky podílil jako v pořadí první autor) prorektorovi pro vědeckobadatelskou činnost spolu se žádostí do 18. 10. 2002.

Čestné uznání obdrží autoři všech vědeckých monografií, které a) nesou v roce daného kalendářního roku, nebo b) nesou v roce předchozího, pokud již Čestné uznání neobdrželi.

Čestné uznání předává rektorka UP na slavnostním shromáždění na konci každého roku.

-rup-

Cena Klubu absolventů a příznivců UP

Klub absolventů a příznivců UP vyhlašuje soutěž pro pregraduální a postgraduální studenty UP v oblasti vědeckého výzkumu a bádání.

Podmínky soutěže:

- věk do 35 let včetně;
- publikace (separátní výtisk či xerokopie) nebo strojopis práce s potvrzením redakce časopisu o přijetí práce do tisku; publikace v impaktovaném časopisu je bonifikační;
- student UP je prvním nebo jediným autorem práce.

Oceněný autor práce obdrží odměnu 2000–3000 Kč. Cena Klubu bude předána rektorkou UP na slavnostním zasedání Vědecké rady UP v listopadu t. r.

Termín odevzdání přihlášek je 15. 10. 2002.

Přihlášku s jedním výtiskem práce je nutno předat do uvedeného data, nejlépe osobně, doc. J. Schulzovi, CSc., Katedra historie FF UP, Křížkovského 10, 771 47 Olomouc, tel. 585 633 243.

-kap-

Děkan Lékařské fakulty UP vyhlašuje

soutěž o Cenu děkana LF UP

za nejlepší studentskou vědeckou práci za akademický rok 2001/2002.

Cena děkana LF UP se uděluje pregraduálním nebo postgraduálním studentům LF UP za práce v oborech a) teoretické lékařské vědy, b) klinické lékařské vědy.

Práce předkládají jejich autoři v jednom vyhotovení ve standardní úpravě (pevně spojené listy) nebo ve formě separátního výtisku na oddělení vědy a výzkumu Děkanátu LF UP v Olomouci do 31. 10. 2002. Přihlášky je možné si vyzvednout na oddělení vědy a výzkumu DLF (tel. 58563 2062).

Komise jmenovaná děkanem LF UP předložené práce posoudí a vybrané práce navrhne děkanovi LF UP k ocenění.

-lfup-

▲ *V nedávných dnech slavila Galerie Caesar deset let svého působení. Při příležitosti kulatého jubilea byly za účasti členů Sdružení Galerie Caesar (mj. jsou to téměř všichni členové Katedry výtvarné výchovy PdF UP) slavnostně otevřeny i další její prostory.*

-red-, foto -tj-

Úspěšný kurz na Pastvinách

■ Akademik sport centrum UP uspořádal ve dnech 29. 6. – 6. 7. 2002 pro studenty Univerzity Palackého, zejména pro 1. ročník Právnické fakulty, všesportovní kurz na Pastvinách. Příznivé počasí umožnilo plně využít sportovního zařízení výcvikového střediska UP a radostnou pohodu při pohybu a pobytu v přírodě. Příjemné prožitky byly v součinnosti se vzájemnou tolerancí všech studentů a k dobrému vystupování nemalou měrou přispěla také přítomnost proděkanky PF Dr. L. Lochmanové. Toto pozitivní hodnocení kurzu ovlivnila také vysoká odborná úroveň všech učitelů a velmi dobrá spolupráce s vedením všech pracovníků výcvikového střediska.

PhDr. A. Orlová, vedoucí kurzu

Děkan Filozofické fakulty UP vypisuje

výběrové řízení

na obsazení místa nadačního profesora pro obor dějiny německé literatury z Čech, Moravy a Slezska.

Místo je zřízeno z prostředků vlády Spolkové republiky Německo.

Požadavky: VŠ vzdělání v příslušném oboru, vysokoškolská praxe, publikační činnost ve specifickém oboru, habilitace případně započaté habilitační řízení v oboru dějiny německé literatury, morální a občanská bezúhonnost.

Příhlásky do výběrového řízení, doložené osobním dotazníkem, životopisem, dokladem o vzdělání, přehledem praxe a publikační a předběžnou koncepcí náplně nadační profesury v německém jazyce, přijímá personální oddělení FF UP, Křížkovského 10 (PSC 771 80) nejpozději do čtyř týdnů po uveřejnění.

Bližší informace jsou k vyžádání na Katedře germanistiky FF UP, Křížkovského 10 v Olomouci.

Doc. PhDr. V. Řehan, děkan FF UP

Rektorka Univerzity Palackého v Olomouci vyhláší soutěž

o Cenu rektorky UP

za nejlepší vědeckou nebo uměleckou práci studentů bakalářských a magisterských studijních programů v roce 2001 a) vydanou tiskem, b) předloženou jako rukopis či umělecké dílo.

Cena rektorky Univerzity Palackého se uděluje za práce v oboru a) biomedicínských věd; b) matematiky; c) přírodních věd; d) pedagogických a psychologických věd; e) jazykovědy a literární vědy; f) věd o umění; g) muzikologie; h) ostatních společenských věd; i) za realizaci uměleckého díla.

Autor oceněné práce obdrží finanční odměnu ve výši 3500 Kč formou mimořádného stipendia z centrálních prostředků UP. Cena nemusí být udělena v každém z vyhlášených oborů.

Přihlásit je možno seminární (ročníkové), diplomové a jiné studentské práce (do soutěže nebudou přijaty práce, které již byly přihlášeny v minulých letech), popřípadě jejich ucelené části. Přihlášeny mohou být i práce, které se neúčastnily soutěže na fakultách.

Práce předkládají jejich autoři ve třech vyhotoveních ve standardní úpravě (pevně spojené listy) současně s vyjádřením konzultanta a přihláškou, kterou lze obdržet na úseku prorektora pro vědeckobadatelskou činnost. Konzultant také navrhne dva oponenty. Realizace uměleckého díla se může doložit fotografickým, případně jiným záznamem. Práce se odevzdávají na úseku prorektora pro vědeckobadatelskou činnost UP.

Práce ucházející se o Cenu rektorky UP se předkládají do 30. 9. 2002.

Komise jmenovaná rektorkou UP předložené práce posoudí a vybrané práce navrhne rektorce UP k ocenění.

-vav-

Rektorka UP vyhláší

Cenu rektorky za nejlepší sportovní výsledky studentů UP pro rok 2002

Cena rektorky se uděluje za nejlepší sportovní výsledky, kterých dosáhli studenti UP v akademickém roce 2001/2002. Návrhy na ocenění mohou podávat všichni členové akademické obce UP v Olomouci.

Ocenění obdrží finanční odměnu ve výši 3500 Kč formou mimořádného stipendia z centrálních prostředků UP.

Návrhy se předkládají do 30. 9. 2002 na úsek prorektora pro vědeckobadatelskou činnost, kde je k dispozici i návrhový list.

Komise, jmenovaná rektorkou UP, předložené návrhy posoudí a navrhne studenty k ocenění.

-vvč-

Neonatologové se sešli v aule Právnické fakulty UP

■ V prostorách Právnické fakulty UP proběhly ve dnech 11. – 13. 9. již XX. neonatologické dny. Záštitu nad nimi převzal doc. C. Čihalík, CSc., děkan LF UP, doc. P. Zoban, CSc., předseda České neonatologické společnosti ČLS JEP, a MUDr. Z. Straňák, Ph.D., vědecký sekretář České neonatologické společnosti ČLS JEP.

Od konání prvních neonatologických dnů v r. 1978 uplynulo již téměř čtvrt století. Proběhly v Liberci a pořadatelé byly tehdy Komise neonatologická a perinatologická při České pediatričeské společnosti, uvedl doc. P. Zoban a dodal, že iniciátoři setkání tehdy byli představitelé české pediatrie, kteří se zabývali neonatologií. Tehdy vládlo obrovské nadšení a v téměř se začal pomalinku vytvářet první tým pediatričeských neonatologů. Za zmíněné čtvrt století se od nich odvíjela nová generace neonatologů, sdělil českým a slovenským účastníkům (a nutno dodat, že také nemalému počtu medií) úvodem doc. P. Zoban. Dnes, po dvaceti letech, diskutují neonatologové na podobná témata: poporodní adaptace novorozence, problémy dýchání, infekce, dlouhodobé sledování perinatálně ohrožených dětí aj., ovšem na daleko

hlubší úrovni. V prvních ročnících byly neonatologické dny spíše jakýmsi veřejným fórem, kde se vyměňovaly praktické zkušenosti, dnes už můžeme hovořit o jakémisi postgraduálním vzdělávání v neonatologii. Jak uvedl doc. P. Zoban, za dobu čtyřřadavaceti let neonatologické dny významně přispěly nejen k teoretickému poznání, lékaři mezi sebou také navázali mnoho kontaktů díky jimž si neformálně sdělují své zkušenosti.

-map-, foto -tj-

O postmodernismu v Opavě

■ Úvodní akcí jubilejního pětáctýřicátého ročníku festivalu *Bezučova Opava* byla literárněvědná konference s názvem *Postmodernismus v české a slovenské próze*, která proběhla ve dnech 11. – 12. 9. 2002. Záříjové opavské konference patří již řadu let mezi pravidelně konaná setkání bohemistů s mezinárodním obsazením, ta letošní se ovšem poprvé konala v restaurovaných prostorách gotické Moravské kaple bývalého dominikánského kláštera, dnes součásti tamního Domu umění.

Hlavním pořadatelem byl Ústav bohemistiky a knihovnictví Filozoficko-přírodovědecké fakulty Slezské univerzity v Opavě, za nějž se úvodního slova zhostil jeho vedoucí J. Urbanec a tajemník konference L. Pavera. Hlavní referáty pronesli H. Janaszek-Ivaničková ze Slezské univerzity v Katovicích a T. Žilka z Univerzity Konstantina Filozofa v Nitře, jenž byl v listopadu 2001 přednášejícím hostem na jednání olomoucké pobočky Literárněvědné společnosti. Je škoda, že I. Pospíšil z Brna, který měl přednést třetí hlavní referát, nakonec nepřišel, neboť tak nebylo možno konfrontovat pojetí postmoderny významného domácího teoretika s koncepcemi jeho polských a slovenských protějšků.

Ani tak nebyla nouze o výrazné diskusní příspěvky, ač jim bylo věnováno extrémně málo času, což lze na konferenci o takto živém filozofickém a literárním fenoménu považovat za pořadatelský lapsus. O nejvýraznější polemický příspěvek se postaral olomoucký literární vědec F. Všečtka, který považuje postmodernu za analytické, úpadkové období následující po velkém období moderny. Formalisticky zaměřený Všečtka oběma hlavními referátům vytkl, že se zabývají

pouze obsahovou stránkou románů, vycházejíce přitom z filozofických konceptů postmoderny, ale pomíjejí její formu, tvar díla, a právě v této oblasti Všečtka nenachází žádné skutečné novum ve vývoji prózy. Zatímco Žilka shledává některé rysy postmodernistické poetiky rovněž v dílech M. Kundery, Všečtka zastává naopak názor, že v Kunderově tvorbě je zachován kánon tradičního velkého evropského románu.

Střeďeční odpoledne a čtvrtéční dopoledne proběhlo již v poklidnější atmosféře, kdy byly proneseny referáty na konkrétnější témata, zabývající se různými aspekty jednotlivých děl či tematickými okruhy současné prózy. Vedle domácích literárních vědců referovali také mladí bohemisté ze Slovenska, z Maďarska a z Itálie.

Za nepřítomnosti předního znalce naší současné prózy L. Machaly zastupoval naši univerzitu na konferenci jeho kolega z Literárněvědné sekce Katedry bohemistiky FF UP E. Gilk. Předmětem jeho příspěvku byla interpretace a kritická analýza dosavadní tvorby mladého olomouckého romanopisce R. Ludvy.

Hlavním bodem doprovodného kulturního programu bylo velmi zdařilé představení opery Charlese Gounoda *Faust a Markétka* ve Slezském divadle, jehož výtěžek byl určen na záplavami poškozené divadlo v Českých Budějovicích.

Pořadatelé se s účastníky rozloučili po čtvrtéčním obědě s úctyhodným příslibem vydat konferenční sborník ještě v letošním roce a vyhlášením tématu pro příští rok, které zaručuje značnou pestrost příspěvků, a sice *Homo ludens v české a slovenské literatuře*.

-eg-

Kapacita vysokoškolských kolejí vzroste na pět tisíc lůžek

Dokončení ze str. 1

náklady na rekonstrukci, externí opravy a výměnu inventáře kolejí v areálu Envelopa budou činit v tomto roce celkem 30 milionů Kč.

Systematické rekonstrukce a opravy kolejí probíhají již osmým rokem a každoročně na ně SKM vyčleňuje částku asi 30 milionů Kč. V současné době lze říci, že jsou zásadním způsobem zrekonstruovány již čtyři pětiny ubytovacích kapacit. Pro příští období zůstává opravit kolej J. L. Fischera, kde je ubytováno přes 600 studentů. V minulých letech prošla rozsáhlými úpravami také menza, která rozšířila sortiment poskytovaných služeb. Během akademického roku menza nabízí výběr ze tří druhů snídaní, pěti druhů hlavních jídel na objednávku, pěti druhů minutek a tří druhů večerí. Součástí menzy je také bufet. Zájem o studentské stravování vzrůstá nebyvalým způsobem. V roce 2001 vzrostl meziroční obrát stravujících se studentů o 19 %, v letošním roce je zaznamenán další nárůst o 17,7 %.

V souvislosti s novou vyhláškou Ministerstva zdravotnictví ČR o hygienických požadavcích na stravovací služby bude nutné provést další rekonstrukce varné části menzy, v jejímž rámci bude instalováno tzv. zchlazovací zařízení, které umožní podávat široký sortiment teplých jídel po celý den. Mezi záměry Univerzity Palackého patří i vybudování menzy II v areálu Neředín.

Rozpočet Správy kolejí a menz UP je částečně vázán na státní dotaci, která pro rok 2002 činí 45 milionů Kč. Celkové tržby z poskytování ubytovacích a stravovacích služeb včetně doplňkové činnosti budou za letošní rok činit zhruba 105 milionů Kč. Doplňkovou činnost SKM UP představuje ubytování studentů i jiných zájemců na vysokoškolských kolejích v letních měsících a stravování neakademické veřejnosti. Výtěžek z této činnosti investuje Správa kolejí a menz UP do výše zmíněných oprav, které přispívají ke zkvalitňování poskytovaných služeb.

-ano-

Děti ze zkumavky: Pokrok, nebo slepá ulička? /1/

Mužská či ženská sterilita patří mezi problémy, které řeší v současných rozvinutých zemích přibližně 15 % párů toužících po vlastním dítěti. K východiskům z této situace patří dosažení těhotenství tzv. asistovanými reprodukčními technikami – „oplození ve zkumavce“. První dítě ze zkumavky se narodilo v Anglii v roce 1979, v České republice o dva roky později v Brně. Na Porodnicko-gynekologické klinice LF a FNO se této léčbě sterilních párů věnuje Centrum asistované reprodukce A-4 (CAR), které je jedním z akreditovaných pracovišť v České republice. První dítě ze zkumavky zde přivedli na svět v roce 1991, od té doby se zásluhou tohoto olomouckého pracoviště narodilo kolem 600 dětí.

V olomouckém Centru v současné době působí tři gynekologové a dva embryologové, spolupracující s urology, genetiky, sexuology a psychology. Provádí se zde celá škála výkonů asistované reprodukce počínaje manželskými a dárcovskými inseminacemi přes dnes již klasickou metodu In Vitro Fertilizace Embryo Transferu (IVF + ET) – „oplození ve zkumavce“ až po mikromanipulační techniky a kryokonzervaci (zamražení) nadpočetných embryí. Metoda „oplození ve zkumavce“ umožňuje úspěšně léčit případy sterilních párů, které jsou jiným způsobem neléčitelné. Je např. jedinou možnou metodou pro ženy s chybějícími nebo poškozenými vejcovody, poruchou funkce vaječnicků, při snížené plodnosti muže či v případě tzv. neidentifikovatelné sterility.

O metodě IVF + ET a činnosti CAR jsme hovořili s jeho vedoucím lékařem – odborným asistentem **MUDr. J. Dostálem, Ph.D.**, který se této oblasti medicíny věnuje od roku 1992. Podle jeho informací princip metody IVF + ET zahrnuje několik fází. Důležitým krokem před provedením léčebného cyklu je důkladné vyšetření páru, které slouží k co nejpresnějšímu poznání příčiny sterility a ke stanovení optimálního způsobu léčby. Poté následuje hormonální stimulace vaječnicků (oproti přirozenému stavu je při použití hormonálních stimulačních preparátů dosaženo zrání více než jednoho vajíčka).

Jak dlouho trvá stimulace vaječnicků?

Reakce pacientek je velmi individuální – úvodní stimulace trvá pět dní, poté provádíme první ultrazvukovou kontrolu, po níž následuje období tří až pět dní, kdy je třeba denně sledovat reakci vaječnicků na stimulaci.

Jubilea

Blahopřejeme!

▲ Zlatou medaili Za zásluhy o rozvoj Univerzity Palackého převzala 10. 9. při příležitosti životního jubilea **prof. H. Vaverková**. Jmenovaná věnovala svůj odborný život práci na LF UP a FN Olomouc. Během posledních více než třiceti let se zařadila mezi renomované odborníky na problematiku aterosklerózy a lipidového metabolismu v našem státě. Zasloužila se o zavedení řady moderních metod umožňujících přesnější klasifikaci dyslipidemií, včetně metod molekulárně genetických. Obsáhla je její činnost publikační a přednášková, řada sdělení byla úspěšně prezentována na zahraničních fórech. Za soubor prací z oblastí lipoproteinového metabolismu jí byla v roce 1995 udělena Národní cena prof. J. Charvátka.

-map- foto -tj-

Kolik se odebírá vajíček, která se takto vyvinou?

Vajíčka se odebírají pokud možno všechna. Za normálních okolností, v přirozeném cyklu, se vyvíjí většinou pouze jedno vajíčko. Stimulací dosáhneme toho, že začne zrát vajíček více. Vajíčka odebíráme v celkovém zneclitlivění pod kontrolou ultrazvuku. Průměrně získáváme osm vajíček.

Všechna odebraná vajíčka se oplodní?

Je třeba říci, že celá technologie in vitro fertilizace je velmi málo efektivní. Abychom dosáhli efektivity 35–40 % těhotenství na embryotransfer u žen, které podstoupí léčbu, musíme vžít v úvahu několik základ-

Jak probíhá umělé oplodnění?

Základní metodika IVF probíhá tak, že vajíčka, jež jsme získali z vaječnicků, umístíme do kultivační komůrky, ve které je speciální atmosféra a kde je kultivujeme čili „pěstujeme“, a to asi dvě až tři hodiny po odběru. V kultivačním médiu dojde k dozrání vajíček do stádia, ve kterém jsou už schopná oplodnění (je to stádium metafáze druhého zračního dělení).

Poté volíme buďto tzv. klasické IVF, nebo tzv. mikromanipulační techniky. Klasické oplodnění in vitro fertilizace se provede tak, že do Petriho misky s kultivovanými vajíčky přidáme spermie. V kultivačním

▲ Osmibuněčné embryo po třídenní kultivaci In Vitro.

ních kroků: stimulace, pravděpodobnost zisku zralých vajíček, jejich oplodnění, implantace (uhníždění v dutině děložní po embryotransferu atd.), tzn., že má-li být na konci léčebného cyklu jednočetné těhotenství, musíme na počátku začít s větším počtem vajíček. To je základní, vlastně i filozofický a etický problém. Vždy přitom záleží na jasně formulované domluvě s konkrétním manželským párem. Naši činnost je třeba chápat jako poměrně specifickou, a to i proto, že sterilita je sice považována za nemoc, ale do našeho léčebného procesu má možnost léčený pár zasahovat více než v jiných medicínských oborech. Kromě toho se pohybujeme v delikátní oblasti počátku existence budoucího člověka. Jestliže tedy získáme třicet vajíček a pár jich bude chtít oplodnit pouze patnáct, respektujeme jeho přání. Z těchto důvodů musí být žadatelé o umělé oplodnění předem důkladně informováni a podepisují několik informovaných souhlasů. Léčené páry tak spolupřihodují jak o osudu vajíček, tak i embryí, tedy např. o počtu těch, která budou přenesena do dělohy, těch, která se zamrazí, atd. Pokud by pár nechtěl, aby se nadpočetná embrya zamrazila, může je darovat jinému páru, k vědeckým účelům, nebo dá pokyn k ukončení jejich kultivace.

Co to znamená?

Ukončení kultivace znamená, že se embryím dál neposkytnou takové podmínky, které by byly ideální pro jejich další vývoj, tzn. že je vyjmeme z kultivačního boxu, čímž se jejich vývoj zastaví.

Existují nějaké právní normy pro tuto oblast?

Prakticky v minimálním rozsahu, spíše je to záležitost lékařské etiky. Právní normy se v současné době týkají pouze vztahu mezi pacientem, zdravotnickým zařízením a pojišťovnou, tzn. týkají se hrazení výkonů. Základní listina lidských práv a svobod jako součást naší Ústavy v sobě zahrnuje problematiku, kterou se zabýváme. Podle ní je lidský život hoděn ochrany ještě před narozením. Vždycky je brán ohled jak na zájmy léčeného páru, tak i na zájmy potenciálního budoucího dítěte.

boxu je atmosféra oproti normálnímu vzduchu obohacena o 5 % kyslíčnicku uhlíčitého, čímž vytváříme optimální prostředí pro oplodnění. Tím vlastně napodobuje prostředí ve vejcovodu.

Klasické IVF se používá především v situaci tzv. tubárního faktoru, tj. kdy např. žena nemá vejcovody, nebo je má poškozené zánětem – ty se musí jakoby „obejít“ přes zkumavku.

Kromě tohoto klasického IVF dále existuje dnes již celá řada tzv. mikromanipulačních technik, které se začaly ve světě rozvíjet asi před deseti lety (u nás asi před pěti). Např. je-li získaných spermií málo, je možno do cytoplazmy oocyty (vajíčka) vpíchnout tenkou skleněnou jehlou jednu jedinou spermii; tato metoda je označována ICSI (IntraCytoplasmatic Sperm Injection – intracytoplazmatická injekce jedné spermie) a užívá se k léčbě tzv. mužského faktoru neplodnosti. Existuje tedy řada dalších nadstavbových technologií, které na klasické IVF navazují a vylepšují jej. Základním uzlovým bodem je však stále klasické IVF.

Jaký je poměr „ženského a mužského faktoru“?

V současné době víme, že zhruba 40 % problémů je na straně ženy a 40 % na straně mužů, zbývajících 20 % je kombinací společných faktorů a tzv. nevysvětlitelná sterilita.

Ve kterých případech páru nepomůžete?

Většinou jde o případy genetických příčin neplodnosti. Dnes už víme, že v populaci je zastoupena skupina mužů, kteří jsou neplodní z genetické příčiny – v době jejich vlastního embryonálního vývoje u nich vznikla genetická anomálie, která neplodnost způsobila; těm sice můžeme pomoci s vlastní potomky, ale s rizikem pro jejich děti mužského pohlaví, že budou neplodní. V tomto smyslu páry informujeme a je na jejich zvážení, zda podstoupí léčbu metodou IVF, nebo raději zvolí užití dárcovských spermií. I přes pokroky asistovaných reprodukčních technik se 20 % žen, které podstoupí opakovanou léčbu metodou IVF, nepodaří otěhotnět. Vychodiskem pro pár je pak adopce nebo vyrovnání se s bezdětností.

-mav-

Dokončení příště

Oral history: každodennost v průběhu dějin

Dr. M. Vaněk, vědecký pracovník Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR, je od roku 2000 vedoucím tamějšího Centra Oral History, založeného bezprostředně po vydání knihy *Sto studentských revolucí* (M. Vaněk, M. Otáhal, Praha, LN 1999), která metodou oral history zkoumala vysokoškolské studenty v období pádu komunismu. Při výzkumu spolupracoval jako jeden z regionálních koordinátorů dr. P. Urbášek, ředitel Archivu UP, a postupně se kontakt Centra s UP rozvinul do úzké spolupráce s Katedrou historie FF UP, jejíž vedoucí doc. I. Barteček vypsál seminář orální historie v právě končícím akademickém roce. Realizoval se tak jeden z cílů Centra Oral History, jímž je snaha o jeho co nejužší sepětí s výukou na vysokých školách. Olomoucká univerzita byla první mezi českými vysokými školami, která o tento druh spolupráce projevila zájem a umožnila svým studentům seznámit se s touto netradiční výzkumnou metodou přímo v praxi.

Podrobnější informace o metodě orální historie i o dosavadních výzkumných výsledcích poskytl Žurnálu UP dr. M. Vaněk (na snímku) při jedné ze svých pracovních návštěv na FF UP:

Jak byste charakterizoval metodu orální historie? Co to je a k čemu je dobrá?

Jde o metodu založenou na kvalitativním výzkumu, v němž je pro nás nejdůležitější osobní výpověď konkrétního člověka o konkrétní události či době. Zajímá nás, jak on tu kterou událost prožíval, jak interpretuje dané téma svými dnešními očima. V této souvislosti nejvíce narážíme na odpor konzervativnějších pohledů: je nám vytýkáno, že právě onen subjektivní pohled je od pravdy mnohdy velmi vzdálený. Já naopak tvrdím, že právě ten subjektivní pohled je pro nás důležitý. Je to vlastní prožívání dějin konkrétního člověka, jeho každodennosti v dané historické době, jeho vnímání dějin – a to představuje obrovský přínos pro pochopení soudobé historie. Uvedu příklad: Na počátku 90. let se tradovalo, že společnost vypadala takto: na jedné straně byla komunistická moc a na druhé straně disidenti, a o zbytku společnosti se skoro nemluvilo, protože se o ní málo vědělo – chyběla jednotlivá výzkumná témata, která by se zaměřila na určité skupiny a vrstvy veřejnosti. A tady se otevírá obrovské nepoznané pole, které je třeba prozkoumat před tím, než se udělá nějaká syntéza toho, co tady vlastně bylo. Musíme vědět, co se dělo uvnitř té společnosti, nespokojit se s oním zjednodušeným pohledem, podle kterého zdejší společnost prostě kolabovala. Domnívám se, že to pravda není. Samozřejmě, k tomu, že ta společnost bude nějak popsána, lze dojít i normálními klasickými výzkumnými metodami, ale oral history poslouží také.

Kdy je lépe jí dát přednost před využitím klasických metod?

Zjednodušeně řečeno, když se z jiných zdrojů potřebné informace nedovídáme – ať už proto, že jsou nepřístupné archivu, nebo proto, že jsou prameny prostě zničeny či nenávratně ztraceny. Opět příklad: když jsme psali „Sto studentských revolucí“, nikdy bychom se klasickými postupy nedozvěděli, jak např. studenti vnímali souboj uvnitř stávkového výboru, že tam docházelo k určitému pnutí, že existovalo napětí mezi Prahou a ostatními kraji a vysokými školami – o tom všem bychom z písemných pramenů ze studentského prostředí nezjistili nic. Naším úkolem nebylo popsat, jak probíhala stávka 17. listopadu a dny poté, ale motivy: proč to zrovna byla tato skupina, která v té dané chvíli vystoupila, a proč se udály všechny ty následné obecně známé kroky. Potřebovali jsme poodkrýt, co všechno ještě hrálo v životě těch konkrétních studentů roli – rodina, prostředí, mimoškolní aktivity atp. Chtěli jsme vědět, proč ti lidé dělali to, co dělali a jaké pro to měli motivy a předpoklady, z čeho vycházeli, jak přemýšleli, jestli se báli, nebo nebáli...

Jakým způsobem se dají sumarizovat výsledky získané touto metodou?

U této metody existuje jeden problém: výsledky dosažené na základě tohoto způsobu zkoumání by neměly být generalizovány. Mohu vedle sebe seřadit několik výpovědí, které se nejdříve musejí analyzovat

a pak se interpretují, ale nikdy by neměla být výsledkem nějaká generalizující studie. Jde spíše o to ukázat možnosti pohledu několika subjektů na jednu danou událost – a je to velmi barvitě vějíř postojů.

Jaký je ohlas metody orální historie v odborných kruzích?

Vcelku kladný; naproti tomu bylo velmi obtížné dostat další granty na další projekty. Lze říci, že česká historiografie zaujímá spíše konzervativní náhled na metodu oral history: stále se preferovaly a preferují písemné prameny. V minulých dobách se samozřejmě upřednostňovaly písemné dokumenty, které se establishmentu lépe kontrolovaly – dozor nad písemným pramenem je vždycky jednodušší než nad nahrávanými rozhovory. Ale ani po listopadu se tato metoda v rámci historiografie příliš rychle nerozvíjela, i když v poslední době už historická obec začíná chápat, že je možné jít i touto cestou, protože nám trochu ujel vlak – na Slovensku mají např. řadu publikací, v Rusku vznikl institut oral history, dokonce i v Rumunsku.

Můžete popsat konkrétní výzkumný postup?

Nejdříve je třeba připravit požadovaný vzorek těch, od nichž budeme vypovědi k danému tématu chtít, a vytvořit strukturu rozhovoru. Potom kontaktujeme konkrétní osoby – narátory – formou dopisu nebo telefonu nebo krátkou návštěvou a následuje první rozhovor. Ten je vždy velmi otevřený, volný, jsou daná jen témata, která nás zajímají, jinak necháváme narátora víceméně hovořit spontánně. Tento rozhovor se poté přepisuje, analyzuje a vyhodnocuje a následuje druhý rozhovor, který by měl zpřesnit různé nejasnosti, doplnit jména, fakta, která nás zajímají atp. Poté se nahrávka ukládá na pevný disk (digitalizace) a archivuje pro budoucnost. Některé projekty v této fázi končí – výsledkem projektu jsou prostě shromážděná data. Naším záměrem je ale většinou snaha jít dál, tzn. analyzovat ony výpovědi a pak je interpretovat s cílem vysvětlit téma, které nás zajímá. V této etapě už pracujeme s celým vzorkem realizovaných rozhovorů a odpovídáme na zadání projektu. Jak už jsem řekl, nejde o obecný, generální soud o něčem, ale o vějíř možností, jak bylo možné v daném období se vůči danému problému zachovat, jednat, myslet. Výsledky pak zůstávají v knihovně, v ústavu, na univerzitě a pracuje se s nimi stejně jako s běžnými archiváliemi či knihami. Ale výsledkem naší práce nemusí být vždy jen publikace – je řada dalších možností, jako např. různé výstavy zachycující nejzajímavější pasáže výpovědí, doplněné obrazovou dokumentací, případně videonahrávky rozhovorů...

To by mohlo být zajímavé i pro laickou veřejnost...

Jistě. Domnívám se, že historie má smysl, pokud se právě předává veřejnosti, a to populárnější formou, než jak to dělají tzv. „fousaté“ knihy pro vědce. Naše snaha by měla být ukázat veřejnosti, jak to tady vypadalo, jak lidé žili – a metoda oral history výrazně k těmto možnostem přispívá.

Jaké máte dosavadní výsledky a další plány?

Kromě zmíněné publikace o studentech jsme dokončili projekt pro Humboldtovu univerzitu v Berlíně, v jehož rámci jsme s dr. Urbáškem připravovali studii o elitách minulých a současných v mezinárodním srovnání Česka, Slovenska, Polska a bývalého východního Německa.

Asi nejaktuálnější je nyní tříletý projekt, na němž spolupracujeme s olomouckou univerzitou (spolupřevíteli jsou dr. P. Urbášek a doc. I. Barteček) a jenž má název „Politické elity a disident v období normalizace (životopisné rozhovory)“. Naším cílem je popsat na jedné straně komunistickou elitu, ale nejen tu nejvyšší, ale i regionální, a na druhé straně zkoumat onu kontraelitu – disident, a to nikoli vertikálně, ale spíše horizontálně; spíše bychom chtěli jít k méně známým disidentům a opozičně naladěným lidem (včetně exilu), kteří byli v regionech, či naopak Československo opustili a nikdy se o nich moc nemluvilo, přičemž bychom se chtěli dovědět, jak oni tehdy vnímali společenskou situaci. Tento projekt získal grant GAČR a ukončen by měl být v roce 2004. Dá se říci, že až po jeho dokončení budeme vědět, jak se nám daří kontaktovat narátory, jak se nám daří metodika rozhovorů, protože půjde o celé životní příběhy, a to nikoli pouze vítězů, ale i poražených. Bezpochyby se prokáží i meze výzkumu pomocí této metody.

S kolegy Bartečkem a Urbáškem připravujeme učební text – praktický manuál o využitelnosti metody orální historie pro studenty.

Rádi bychom také realizovali tři projekty, které se týkají badatelského záměru: rozpad Československa, političtí vězni padesátých let a samozřejmě by to měla být i sonda do společnosti jako celku v období normalizace – jak tu dobu vnímali na jedné straně ředitelé podniků, na druhé straně zaměstnanci.

Závěrem dodejme, že kurz orální historie pokračuje v zimním semestru akademického roku 2002/2003. Zájemci nejen z Katedry historie FF UP jsou vítáni.

Rozhovor připravila

V. Mazochová.
Foto -tj-

kalendář akcí na měsíc: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12		Univerzita Palackého v Olomouci	
Žurnál UP Online			
archiv Žurnálu UP	zadejte vlastní příspěvek	různé	z jiných institucí
objednávání jídel			
Aktuality: konference, přednášky, semináře * výběrová řízení, pracovní nabídky, granty * soužití, ceny, ocenění, stipendia * kultura * sport a rekreace * novinky Vydavatelství UP * oznámení Knihovny UP * různé			

Chcete se něco dozvědět o fakultách, katedrách či ústavech Univerzity Palackého? Chcete mít přehled o aktuálním dění na naší univerzitě? Chcete dát ve známost zprávu o konání semináře, konference, přednášky či jiné zajímavé události na vašem pracovišti? Chcete kolegům sdělit svůj názor na konkrétní problém? Pak využijte **Žurnál Online**, který naleznete na univerzitních webových stránkách pod odkazem Aktuality.

Žurnál Online je elektronickou verzí univerzitního týdeníku Žurnál UP. Přináší tytéž stále rubriky, v sa-

mostatném sloupci pak můžete nalézt informace o aktuálním dění na UP, o pořádaných konferencích, přednáškách, seminářích apod.

Žurnál Online nadto poskytuje možnost vložení vlastního příspěvku, reakce či informace o chystané akci. Zprávy tak mohou být kdykoli a odkudkoli aktualizovány a doplňovány.

Stránky Žurnálu UP Online je možno využít také pro umístění textů, které nemohly být publikovány v tištěné verzi pro svůj nadměrný rozsah.

Redakce Žurnálu UP a webových stránek UP

Televize se podílela na obrazu nenávisti, měla by přispět i k jeho nápravě

Bohuslav Šnajder dříve podnikal, sám o sobě však říká, že ho to nebavilo a moc mu to nešlo. Ze dne na den odjel stopem do válkou postižené Jugoslávie. Pobyval na obou zneprátených stranách, což běžně ve válkách není možné. Oficiální obraz konfliktu, který přenášely televize, tak díky rozhovorům s vojáky i obyčejnými lidmi rozměnil do mnoha zážitků, událostí a rozmluv. *Je to největší humanitární katastrofa od druhé světové války. Jen v Bosně zahynulo 200 tis. lidí z toho 20 % dětí,* sdělil zájemcům o rozvojovou a humanitární problematiku.

Svět není třeba znepokojovat, Sarajevané ovšem vědí své

V Sarajevu natočil svůj první dokument. Je syrový, plný nesmyslného vraždění. Je o životě ve válečném městě, v němž rodiče drží své děti ve sklepech, protože na ulicích docházelo po mnoho měsíců k systematickému odstřelování. Bez neprůstředné vesty byla nebezpečná i cesta pro základní potraviny. Pokud se chtěl někdo dopravovat autem, tak (relativně) bezpečně v pancéřovaném. Nejkřídlněji vypadalo město v době návštěvy nějaké delegace. Odstřelovači se takticky stáhli. Důvod byl prostý: svět není třeba znepokojovat. Všichni místní ale věděli, že vražedné běsnění začne ihned poté, kdy návštěva opustí balkánskou pevninu... Novináři se v těchto podmínkách střídali obvykle po čtrnácti dnech. Obyvatelé Sarajeva si svůj kalich ovšem vypili do dna.

Média zaslala nenávist

Bez médií a hlavně bez televize by žádná válka nevznikla. Jak je obecně známo, dnešní televizní divák nepožaduje informační hodnotu zprávy, chce se hlavně bavit. Média tedy z určitého úhlu pohledu podporovala válku a válka zase podporovala je. V průměrně dlouhé televizní zprávě, zhruba v deseti vteřinách, chtěla každá z nesvářených stran ukázat sebe jako poškozenou a tu druhou jako agresora. K této „prezentaci“ se využívalo téměř cokoli. Všechny klíčové události byly samozřejmě spojeny s televizí, jejímž prostřednictvím pak docházelo k provokacím a dezinformacím. Např. CNN jeden den ukázovala, jak hoří vesnice, přičemž vesnice snad dodnes beze stopy ohně stojí... Jednou tisíc lidí vidí na obrazovce zabitě Chorvaty, později tytéž záběry byly použity s komentářem zabitých Srbů, atmosféru vždy umocňovala vlastenecká píseň... S těmito snímky virtuální

reality rostla v lidech nenávist. Kdo zvítězil? Ten, kdo přesvědčil mezinárodní společenství, že „ma pravdu“. Koneckonců šlo, ostatně jako v každé válce, o zájmy ekonomické, politické a zájmy momentálních elit.

Je lepší umřít hladem, nebo sytý?

Z globálního hlediska humanitární pomoc válku jen prodloužila, zasel J. Šnajder pochybnosti o smyslu této podpory a dodal, že zaslily byly z valné části již po cestě rozkradeny. *Ty, které se příjemci dostaly, jen prodloužovaly utrpení. Nasýtily totiž určitou skupinu lidí, která pak měla další síly k boji. V tomto případě mnohá humanitární opatření jen odlehčila svědomí západních zemí, které vesměs jinou než humanitární pomoc neposkytly. Lidé nepotřebovali nakrmit, chtěli hlavně zastavit válku. V obecném měřítku byla humanitární pomoc hlavně zástěrka pro nečinnost,* řekl a dodal, že mnohé humanitární organizace netušíly, co jejich zasluku na cestě čeká.

Měli bychom přispět k rekonstrukci lidských vztahů

Dnes můžeme vidět zrušenou zemi, v níž tisíce nevinných přišlo o život: válčilo se hlavně proti civilnímu obyvatelstvu, tudíž žádná ze stran nemohla vyhrát. Jediné, co v této krajině zůstává, je obrovská nenávist. Nenávist, která znemožňuje obnovu Bosny. Nenávist, která znemožňuje obnovu lidských vztahů. *Je potřeba pomoci nejen stavět mosty, školy či domy. Měli bychom přispět také k rekonstrukci lidských vztahů,* řekl J. Šnajder a dále dodal, že hlavním přispěvovatelem by se měla stát televize. *Když se televize podílela na obrazu nenávisti, měla by přispět k nápravě,* uvedl. Bohuslav Šnajder již první kroky udělal. Navštívil jednotlivé televizní stanice a myšlenku nastínil. Výsledek jeho snažení neustrnul na financích, jak by se asi čekalo, ale na tzv. nevhodné době. *Perspektivy bývalé Jugoslávie vidím hlavně ve zdravém rozumu. Chci věřit, že lidé nebudou chtít žít v chudobě a rozum zvítězí. Mnohé ale závisí také na nás, na lidech zvenčí, budeme-li při obnově nápomocni nebo zůstaneme u slibů,* řekl závěrem.

(Bohuslav Šnajder přednášel v rámci Letní rozvojové školy a spolupráce, jejíž 5. ročník proběhl na UP poslední sprnový týden. Je mj. autorem knih *Zlatý trojúhelník, Toulavé léto, Tulákem po všech polednicích, Planeta* (zřně ad.)

Připravila

M. Hronová

Vzpomínky

Za docentem Zdeňkem Fridrichem (27. 8. 2002)

Není snadné se loučit s člověkem, který byl příkladem nejen člověka pracovně i osobně navenosť odpovědného, ale i se smyslem pro pozitivní mezilidskou komunikaci a pro humor. Spojení těchto vlastností s vysokou erudicí v oblasti hudebně pedagogické, muzikologické i umělecké ukazuje, že v docentu PhDr. Zdeňku Fridrichovi, CSc., ztrácíme vzácného člověka, který svým životem a prací zanechal nesmazatelný otisk, plný radosti a optimismu, ve vědomí všech, kteří s ním kdy přišli do styku.

Jeho rodným krajem je Slovácko. Lze říci, že právě tato okolnost byla rozhodující pro formování jeho osobnosti, zejména schopnosti. Kraj plný temperamentní i rozjímavé hudby nemohl nezanechat stop v psychice vnímavého člověka. Zdeňek však nechtěl být pouze jejich pasivním nositelem. Reflektoval je ve vlastní celoživotní hudebně pedagogické, vědecké a umělecké – hlavně varhanní a skladatelské – činnosti. Ještě v poslední den svého života hrál na varhany na podvečerní mši v kapucinském kostele a dokončil kompozici *Tříhlasé mše s varhanami*. Též dne dopoledne stačil předat interpretce objednaný rukopis své další skladby pro klarinet s příznačným názvem *Pozdrav*, s vtipným věnováním a datem posledního dne svého 75 let dlouhého života.

Zdeňek Fridrich, absolvent strážnického gymnázia a brněnské filozofické fakulty, se po krátkém působení na hudebních školách a v olomoucké posádkové

hudbě stává v roce 1962 členem Katedry hudební výchovy Pedagogické fakulty UP (zprvu ještě Pedagogického institutu) v Olomouci. Zde se postupně osvědčuje jako jeden z pilířů katedry. Byl mimořádně disponován pro hudebně pedagogickou práci, což se brzy projevilo jak v jejích výsledcích, tak i v jejím ohlasu u žáků, absolventů a dokonce i – což se každému hudebnímu otci nepodaří – u obou jeho dcer. Svému učitelství podřizoval téměř všechno hudební konání. Je až symbolické, že se s ním loučíme v den, kdy řada jeho někdejších žáků začíná na svých

pracovištích nový školní rok, aby dále zuročovala odkaz, který jim poskytl i jejich docent Fridrich.

Loučíme se s ním s hlubokým díkem za to, čím obohatil všechny své blízké. Díky jeho iniciativě znějí v aule PdF UP píšťalové varhany a Mistr Petr Eben mu jednou řekl, že svými zásluhami o obnovu barokních varhan v chrámu Panny Marie Sněžné si postavil pomník. Věříme, že z nebeských varhan mu bude za to na věčnosti znít ten nejkrásnější hlas, vox angelica. Čest jeho památce!

Doc. P. Klapiš, CSc., PdF UP

Go (ne)zmůže nově zvolený rektor

S posledním lednovým dnem roku 2003 končí na UP funkční období rektorské a končí ve své funkci také pět děkanů fakult UP. Akademické senáty budou volit nové nebo staronové kandidáty na tyto vysoké funkce. Po jejich jmenování se od nich obecně očekává manažerský výkon zajišťující prosperitu fakulty, resp. univerzity. Když jsem se nad jejich úkolem zamýšlel a snažil se pochopit, nakolik opravdu mohou ve své funkci prosperitu zajistit, bylo mně smutno.

Jako všude jinde i ve vysokém školství jsou peníze až na prvním místě. Od nich se odvíjí celkový stav školy, její vybavení materiální i personální. Vzhledem k tomu, že dlouhodobě téměř bez výjimky se všechny vysoké školy potýkají s nedostatkem financí, dlouhodobě trvají potíže. Nejsou pro mladé nadané absolventy z důvodu velmi nízkých výdělků atraktivní. „Dělat vědu“ znamená přijmout zcela jiný než dnes obvyklý životní styl. Celoživotní studium, praktická neexistence pracovní doby, nedostatek času na cokoliv jiného včetně rodiny apod., a to vše za podprůměrný výdělek! V současné společnosti získat peníze vědou je nepoměrně náročnější, včetně časových nároků, než jakoukoliv jinou činností. Následkem této skutečnosti vznikl výrazný deficit počtu schopných akademických pracovníků nejmladší, a především střední generace, čtyřicátníků, která by měla být hlavním představitelem komerčně zdatné vědy a výzkumu, a tím i přísunou peněz a zlepšení mzdových poměrů. Vznikl circulus vitiosus, jehož konkrétní výsledek na UP je signálem brzké katastrofy. Při stavu, že průměrný věk profesora na UP v roce 2001 je 63,9 roku (na PF 70,0 a na FF 67,6!) a docenta 55,7 roku, lze s jistotou tvrdit, že v průběhu dalších pěti let odejde do důchodu více než polovina všech profesorů a asi polovina docentů důchodový věk dořvší. Počty nově habilitovaných docentů (v roce 2001 – 26) a nově jmenovaných profesorů (v roce 2001 – 10) nezaplňují vznikající mezery a mohou být obory, které budou mít potíže s akreditací. Zatím lze získávat významné finance i jinak, např. z anglického výzkového programu. Ten měl být původně na LF něčím navíc, na přílepkou. Nyní je nezbytnou součástí základního rozpočtu, bez níž jde ekonomika LF do „konkurzního“ propadu. Po vstupu ČR do EU v roce 2004 však takové zdroje vyschnou a navíc se zvýší konkurence v možnosti prosadit se. Jen pro ilustraci: z 2042 publikací na UP za rok 2001 je jen 185 evidováno v Institute for Scientific Information; to není číslo naděje.

Rozetnout začarovaný kruh finanční insuficience bude největší starost nových konstatářů. Ale i ti nejlepší z nejlepších neudělají nic podstatného, pokud se nezmění některé části špatného zákona o vysokých školách, pokud se nezmění sociální podmínky pro mladé, nadané lidi, schopné vědecké práce, pokud se skutečně a nejen v předvolebních zpěvech nezlepší vztah politické reprezentace státu ke školství. Bude dobře, až všichni pochopí a vezmou za své, že pro malý národ v zemi bez přírodních zdrojů zůstává jedinou vstupenkou do budoucnosti vzdělanost, vynalézavost, chytrost, vysoká osobní kultura člověka a schopnost obstát v těžké konkurenci. Jinak God save....

MUDr. Z. Zlámal, CSc.,
předseda Akademického senátu LF a UP

Sláva velkých lidí se skládá z jedné čtvrtiny z jejich odvahy, ze dvou čtvrtin z náhody a z jedné čtvrtiny z jejich zločinu.

Niccolò U. Foscolo († 10. 9. 1827)

Dávejte pozor, aby vám věk neudělal více vrásek na duchu než na obličeji.

Michel de Montaigne († 13. 9. 1592)

Demokracie pravá spočívá na mravnosti.

Tomáš G. Masaryk († 14. 9. 1937)

Únor 1948 a tzv. studijní prověrky na Univerzitě Palackého v Olomouci /2/

Pokusme se charakterizovat specifické rysy Univerzity Palackého v Olomouci v předvečer února 1948, ty rysy a momenty, které podstatným způsobem podmiňovaly charakter, průběh a rozsah událostí na olomoucké univerzitě bezprostředně po únoru 1948 a tzv. studijní prověrky. Především – Univerzita Palackého v Olomouci byla univerzitou mladou a malou, kde nemalé těžkosti s běžnými provozními záležitostmi a silně přetrvávající nadšení z jejího založení výrazně převážily tendenci k politickým třenicím a rúznicím.

Tento trend se výrazně uplatňoval i v činnosti Svazu vysokoškolského studentstva, sdružujícího studentské spolky na jednotlivých fakultách UP, které se takřka výhradně zabývaly řešením studijních záležitostí a programově odmítaly zanašení politických třenic do své činnosti. Malý počet studentů – ve školním roce 1947/1948 studovala v Olomouci necelá tisícovka posluchačů – vedl mezi studenty ke ztrátě anonymity, většina studentů sdružených v jednotlivých spolicích posluchačů se v předúnorovém období dobře osobně znala, setkávala se na nejrůznějších akcích a vedla četné diskuse.

S výjimkou Lékařské fakulty, která se mohla opřít o kádrově relativně dobře vybavené Zemské ústavy, se profesorský sbor skládal především z pověřených učitelů brněnské a pražské univerzity, kteří do Olomouce dojížděli ze svých domovských pracovišť. Tím se ovšem stíraly současné i minulě politické přesvědčení i aktivity těchto univerzitních pedagogů a vědců. K místní olomoucké veřejnosti včetně politických orgánů a organizací tak prázmatem „jejich“ univerzity pronikaly charakteristiky těchto učitelů, akcentující především jejich odbornou stránku a úroveň. Již zmiňovanou dominantní pozici J. L. Fischera na jedné straně utužilo – na první pohled paradoxně – jeho jmenování do funkce rektora (tradičně obsazované volbou profesorským sborem vysokého učení), na straně druhé ovšem odpadla jeho odpovědnost plynoucí za volbu rektorského postu.

Fischer působil a jednal uvnitř univerzity příkladně apoliticky; mimo její půdu však Fischerova levicovost, manifestovaná zejména v dobách jeho prvorepublika-

vého olomouckého působení, ve shodě s jeho známou animozitou vůči národním socialistům a vytvářela vnější obraz a podobu UP jako vysoké školy „demokratičtější“, „pokrokovější“ a „modernější“. Tuto vnější podobu posilovala samozřejmě i nezanedbatelná podpora ministra školství Zdeňka Nejedlého a dalších vlivných osobností levé části tehdejšího politického spektra s úzkým vztahem k olomouckému regionu – sociálních demokratů Oldřicha Johna a Zdeňka Fierlingerera – při vzniku samostatné olomoucké univerzity. Ještě před únorem 1948 odešla z krajského vedení KSČ v důsledku tzv. krčmaňské aféry avanturistická ultralevá klika kolem poslance ÚNS Jury Sosnara. Nové krajské vedení tohoto komunistického orgánu, vytvořené se kolem poslance ÚNS Josefa Zuzana, zaujalo v relevantním období vůči olomoucké univerzitě překvapivě smířlivý a realistický postoj – rozhodně nevyzývalo k akceleraci politických motivů při tzv. studijních prověrkách, a dokonce explicitně upřednostňovalo důvody studijní před politiky.

Bezprostředně po 25. únoru 1948 se k nastupujícímu komunistickému režimu hlasně přihlásila osobnost, která bezesporu personifikovala mladou Univerzitu Palackého širší olomoucké, ale i české veřejnosti, a to rektor J. L. Fischer. Svůj opětový vstup do KSČ Fischer oznámil v otevřeném dopise publikovaném v olomoucké komunistické Stráži lidu 3. března 1948, když ještě 25. února 1948 se stal členem Krajského akčního výboru Národní fronty, v němž byl pověřen funkcí předsedy kulturní a školské komise. V triatřicetiletém plénu KAV NF přijali z UP účast dále estetik Bohumil Markalous (známý jako spisovatel pod pseudonymem Jaromír John), lékař Jaroslav Mělka a teolog a prorektor UP František Cinek. Kulturní a školské komisi v čele s Fischerem „byla svěřena očista a personální organizace na školách, v kulturních institucích a v řadách osvětových inspektorů. Rektor PU napsal skvělý manifest k celé kulturní veřejnosti kraje olomouckého, kterýžto bude vydán jako plakát a jako leták v tiskovém náladu a rozšířen po celém kraji v obcích, školách, profesorských sborech a mezi studující mládeží,“ konstatuje se v zápisu ze schůze prezidia KAV NF v Olomouci z 3. března 1948.

Ve zmíněném manifestu, nadepsaném „Rektor Palacké univerzity celé obci akademické a všem čtoucí pozdrav“ a datovaném 2. března 1948, podpořil J. L. Fischer komunistický převrat, současně však cítil naléhavou potřebu ujistit především akademickou a intelektuální veřejnost: „...Pokud ponesu odpovědnost za tuto univerzitu, nedopustím ani, aby jakkoliv byla dotčena svoboda badání, ale také ani aby jakkoliv jí bylo zneužito.“

Fischer si počínal v KAV NF velmi aktivně – spoluorganizoval shromáždění učitelů a kulturních pracovníků regionu a vystupoval na nich, vyjžděl do vzdálenějších okresů a publikoval své názory na únorové události v publikaci *Únor 1948 – Slovo k vychovatelům*. I když účel tohoto díla byl nepopíratelně propagandistický, své názory zde Fischer vyjádřil velmi pregnantně a jasně. Autor pojal únorový komunistický převrat jako logický a nutný důsledek meziválečného a poválečného vývoje v Československu, včetně nezbytnosti změny zahraničně politické orientaci směrem na východ v důsledku trvajících a rostoucí hrozby německé rozpínavosti. Fischer rovněž výrazně při své činnosti v KAV NF spojil nástup nového režimu s urychleným budováním olomoucké univerzity. Přicházel tak na zasedání s velkolepými plány na vybudování univerzitního města, získání dalších budov i mimo Olomouci (zámek v Žadlovicích) a konstituování Právnické fakulty s Ústavem pro plánování.

PhDr. P. Urbášek, ředitel Archivu UP

Pokračování příště

Předčasně ukončené upalování

Poslední čarodějnický proces v této zemi byl veden na přelomu 17. a 18. století, shodou okolností právě na severní Moravě, ve Velkých Losinách. Celá tato záležitost, organizovaná za vydatného přispění olomouckého právníka (?) Bobliga z Bobligštejna, je považována za věc už ve své době velice ostudnou.

Občas mi dnes, o tři sta let později, vrtá hlavou, zdali to odsouzení čarodějnického procesu nebylo hodnocení poněkud uhaňené.

Aby nedošlo k omylu – nejde mi o oprášení a uvedení do provozu španělských bot, palečnic, železné panny, pálení v bok a lámání v kole. Jde mi o restauraci samé představy existence čarodějnictví jako společenského jevu. Fenoménu, který existuje stejně reálně jako jiné nadpřirozené schopnosti – schopnost diagnostikovat nádor bez znalosti interní medicíny a patologie, schopnost vyléčit syfilis bez znalosti farmakologie a lékopisu či schopnost předpovědět budoucnost bez znalosti metody exponenciálního vyrovnání. Pro fakt existence čarodějnictví jsem schopen snést důkazy mnohem přesvědčivější než jsou důkazy existence tajemných sil pohlcujících lodí a letadla ve vlnách bermudského trojúhelníku.

Tyto důkazy opírám o chování záračného dítěte druhé poloviny dvacátého století, počítače. Abych svou argumentaci zpřesnil: mám na mysli fakt, že můj počítač se ke mně chová v mnohem značně odlišně, než se chová k mým dvěma spolupracovnícím. Fakt odlišného chování je nepochybnitelný – to ani mé spolupracovnice nepopírají, na rozdíl od interpretace, podle níž záhadné chování mého počítače je způsobováno nestandardním (rozuměj: zbrklým, nevhodným, zmateným, nepoučeným, naivním, hloupým a nepochopitelným) chováním. Zatímco dámy se mnou spolupracující soudí, že bych se měl přihlásit do kurzu elementární přípravy uživatelů počítače a podskupiny jedinců duševně zaostalých, já soudím, že by se problém uspokojivě vyřešil upálením těchto dam. Moje hypotéza totiž předpokládá, že jejich odstraněním by můj počítač ztratil oporu ve své vzdorovitosti až jankovitosti, časem by se umoudřil a zejména by přestal nezodpovědně mazat mnou pracně do něj uložené soubory.

Jsem přesvědčený humanista – a trval bych na tom, že k onomu upálení by muselo dojít pod lékařským dohledem, nejlépe za účasti lékaře s druhou atestací a vědeckou hodností Ph.D., který upalovaným poskytne první pomoc a zároveň splní jejich poslední přání. Svůj kladný vztah ke svým spolupracovnícím bych dokázal sepsáním nekrologů a jejich dodáním do redakcí předních českých deníků. Ty nekrology by rozhodně byly příznivé a taktně by se vyhnuly zmínce o jejich nepříznivém vlivu na můj počítač.

Rozhodně už předem zásadně odmítám případné námitky ze strany feministického hnutí. Upálení čarodějnic vůbec nenaplnuje skutkovou podstatu pronásledování ženské většiny, jak by se mohlo při povrchném posouzení věci zdát; jsem nanejvýš ochoten připustit, že by mohl být takový čin kvalifikován jako případ pozitivní diskriminace mužské menšiny, která si neumí vynutit dostatečný respekt v obci počítačů, nejlepších přátel člověka.

S. Komenda

„Aby každý člověk na světě mohl dosáhnout současné úrovně spotřeby USA, bylo by nutné při dnešním stupni rozvoje úrovně vědy a techniky mít k dispozici pět planet Země. (...) Způsob růstu lidské populace ve dvacátém století byl typický spíše pro bakterie než pro primáty...“

My a další život na Zemi si nemůžeme dovolit další takové století.“

E. E. Wilson
(In sci. Amer., únor 2002)

...A PŘÍŠTÍ TÝDEN...

2. – 11. ŘÍJNA

Blokový seminář Dr. Diethera Krywalského (Mnichov). Téma: Nejstarší německá literatura. Kurz se bude konat denně od 9.45 do 11.15 hod. , posluchárna č. 8, Katedra germanistiky FF UP.

3. ŘÍJNA

Přednáška Dr. Norberta Fürsta (Mnichov). Téma: Barokní umění na Moravě. Posluchárna č. 8, Katedra germanistiky FF UP, 15.00 hod.

-red-

V příštím čísle najdete:

- * shrnutí průběhu dvoudenního mykologického semináře,
  - * zprávu o nově rekonstruovaném pracovišti Ústavu patologie,
  - * rozhovor s doc. V. Řeřichovou o nejlepší učebnici roku 2001,
  - * aktuální informace z jezuitského konvitu,
  - * další část četby na pokračování
- ... a mnoho dalších informací o dění na UP.
Příští číslo Žurnálu UP vychází v pátek 4. 10.